

Bruksela, dnia 23.3.2022 r.
COM(2022) 131 final

**KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY
EUROPEJSKIEJ, RADY, EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-
SPOŁECZNEGO I KOMITETU REGIONÓW**

**Przyjmowanie osób uciekających przed wojną w Ukrainie: Przygotowanie Europy do
zaspokojenia potrzeb**

Od czasu rosyjskiej inwazji na Ukrainę w ciągu zaledwie czterech tygodni do Unii Europejskiej przybyło około trzy i pół miliona osób, głównie kobiet i dzieci. Zarówno skala, jak i tempo napływu uchodźców są bezprecedensowe. Podczas gdy UE nieustrudzenie wspiera osoby cierpiące z powodu katastrofy humanitarnej w Ukrainie, w niniejszym komunikacie skoncentrowano się na działaniach wewnątrz UE mających na celu pomoc osobom uciekającym z tego kraju.

Przyjmowanie przez UE osób uciekających ze swoich domów stanowi główny element wspólnych działań podjętych przez państwa członkowskie w odpowiedzi na wojnę¹. Działania na szczeblu UE odzwierciedlają determinację, współczucie i solidarność obywateli całej UE, a także ogromne starania podejmowane przez władze krajowe i lokalne, NGO, stowarzyszenia społeczne i przedsiębiorstwa.

Obecnie działania skupiają się słusznie na zaspokajaniu najpilniejszych potrzeb przybywających osób w zakresie przyjmowania i ochrony. UE stale wspiera państwa członkowskie w zakresie pomocy na granicach, przyjmowania uchodźców i ochrony ludności. W komunikacie przedstawiono perspektywę dotyczącą sposobu, za pomocą którego UE będzie nadal wspierała ich działania w dłuższym okresie.

Wyrazem zaangażowania UE w przyjmowanie uchodźców jest pierwsze w historii uruchomienie mechanizmów przewidzianych w dyrektywie w sprawie tymczasowej ochrony², aby zapewnić szybką i skuteczną pomoc oraz wyraźny status prawny. Obywatele Ukrainy i członkowie ich rodzin, a także osoby wysiedlone w wyniku konfliktu, dla których Ukraina stała się domem³, są obecnie uprawnione do bezprecedensowej ochrony w całej UE, w tym do dostępu do zakwaterowania, szkół, opieki zdrowotnej i miejsc pracy. Podejście to będzie nadal stosowane, podczas gdy coraz więcej osób zostaje zmuszonych do opuszczenia Ukrainy. Wyzwanie polega teraz na tym, by nadać tym prawom realny kształt w praktyce.

Wojna często powoduje rozdzielenie rodzin. Szczególny niepokój budzi duża liczba dzieci przybywających z Ukrainy – ONZ szacuje, że mogą one stanowić połowę wszystkich przybyłych osób. Dzieci te przeżyły traumę i będą potrzebowały szczególnej ochrony, opieki i wsparcia psychospołecznego. Wiele z nich to osoby małoletnie pozbawione opieki, wiele przybywa bez rodziców. Wszystkie te dzieci muszą czuć się bezpiecznie, muszą zacząć chodzić do szkoły, aby odzyskały poczucie stabilizacji, i należy je chronić przed potencjalnymi zagrożeniami związanymi z wykorzystywaniem i handlem ludźmi.

Sprostanie temu wyzwaniu będzie wymagało wspólnego podejścia i prawdziwej solidarności. Dzięki nowym wytycznym operacyjnym⁴ dotyczącym dyrektywy w sprawie tymczasowej ochrony osobom przybywającym będą przysługiwały spójne i skuteczne prawa, a państwa

¹ Komunikat w sprawie europejskiej solidarności z uchodźcami i osobami uciekającymi z Ukrainy, COM(2022) 107 z 8.3.2022.

² Decyzja wykonawcza Rady (UE) 2022/382 stwierdzająca istnienie masowego napływu wysiedleńców z Ukrainy.

³ Decyzja wykonawcza Rady (UE) 2022/382 przewiduje, że – oprócz obywateli Ukrainy – obywatele państw trzecich lub bezpaństwowcy korzystający z ochrony międzynarodowej w Ukrainie oraz członkowie ich rodzin powinni otrzymać tymczasową ochronę, jeżeli zamieszkiwali w Ukrainie przed 24 lutego 2022 r. lub w tym dniu. W przypadku obywateli państw trzecich zamieszkujących w Ukrainie przed 24 lutego lub w tym dniu i posiadających zezwolenie na pobyt stały, którzy nie mogą bezpiecznie powrócić do swojego kraju pochodzenia, państwa członkowskie stosują tymczasową ochronę albo odpowiednią ochronę przewidzianą w ich prawie krajowym. Państwa członkowskie mogą również przyznać tymczasową ochronę innym obywatelom państw trzecich, którzy przebywali legalnie w Ukrainie i nie są w stanie powrócić.

⁴ Komunikat w sprawie wytycznych operacyjnych dotyczących wprowadzenia tymczasowej ochrony, C(2022) 1806 z 21.3.2022.

członkowskie będą mogły łatwiej wypełniać swoje nowe obowiązki. Wytyczne będą regularnie aktualizowane, aby wesprzeć państwa członkowskie w sprostaniu codziennym wyzwaniom i nowym sytuacjom, z którymi się spotykają.

Uruchomiono już platformę solidarności, zapewniającą koordynację współpracy między państwami członkowskimi, począwszy od przenoszenia uchodźców z Mołdawii, która znajduje się pod ogromną presją. Platforma posłuży do koordynowania dopasowywania ofert działań solidarnościowych do zidentyfikowanych potrzeb, w tym zdolności przyjmowania⁵. Zapewni ona jak najlepsze wykorzystanie obiektów i usług w całej UE, łącząc wszystkie narzędzia i instrumenty na szczeblu UE, aby odpowiedzieć na potrzeby państw członkowskich. Zadbaj przy tym w szczególności o osoby najbardziej narażone, zwłaszcza dzieci. W pierwszym tygodniu działalności sześć państw członkowskich i Norwegia zobowiązały się do przyjęcia osób, które uciekły z Ukrainy i mocno obciążą zdolność Mołdawii do przyjmowania uchodźców. Do szybkiego wdrożenia platformy solidarności i uzyskania rezultatów za jej pomocą konieczne będzie aktywne zaangażowanie wszystkich zainteresowanych stron, państw członkowskich i agencji. Skuteczna koordynacja przekierowania osób do państw członkowskich posiadających wystarczające zdolności będzie wymagała uzyskania od państw członkowskich przejrzystych i aktualnych danych⁶.

Ze względu na skalę potrzeb wszystkie sektory społeczeństwa są zaangażowane w zapewnianie dostępu do praw związanych z tymczasową ochroną – zakwaterowania, edukacji, opieki zdrowotnej i dostępu do miejsc pracy. Ważną rolę do odegrania mają władze lokalne i regionalne, przedsiębiorstwa, partnerzy społeczni, służba zdrowia, służby socjalne i służby zatrudnienia, służby ochrony dzieci, placówki opieki nad dziećmi i szkoły, a także organizacje społeczeństwa obywatelskiego, organizacje kierowane przez migrantów i społeczności diaspory. Zaangażowanie to będzie uzupełnione nowymi, szeroko zakrojonymi działaniami na szczeblu UE, które zmaksymalizują wpływ dostępnych funduszy i pozwolą na wykorzystanie różnorodnych sieci ekspertów.

Wspieranie tak wielu nowo przybyłych do Unii osób uciekających przed wojną przeciwko Ukrainie wymaga humanitaryzmu i elastyczności. Stanowi to poważne wyzwanie dla skutecznej organizacji i koordynacji po stronie UE, jak również w ramach współpracy z władzami ukraińskimi i partnerami międzynarodowymi. UE stoi w obliczu bezprecedensowego wyzwania i to właśnie dzięki wspólnej sile udzieli pomocy tym, którzy jej potrzebują, zgodnie z naszymi wartościami i europejskim stylem życia.

Komisja:

- ***zmobilizuje kluczowe sieci w celu wsparcia państw członkowskich – za pośrednictwem platformy solidarności – w jak najlepszym wykorzystaniu zasobów i wiedzy fachowej w całej UE;***
- ***pomoże państwom członkowskim w szybkim i elastycznym wykorzystaniu funduszy UE, aby umożliwić szybki przepływ finansowania dostosowanego do potrzeb celem wspierania działań państw członkowskich, kluczowych organizacji i organizacji społeczeństwa obywatelskiego na rzecz zapewnienia uchodźcom możliwości faktycznego korzystania z praw przyznanych w ramach tymczasowej ochrony;***

⁵ Działania te opierają się na informacjach dostarczonych przez państwa członkowskie w ramach mechanizmu reagowania na szczeblu politycznym w sytuacjach kryzysowych (IPCR).

⁶ Obejmuje to dane dotyczące przepływów ludności i liczby osób obecnych na terytoriach państw członkowskich, jak również dostępnych możliwości w zakresie zakwaterowania.

- *stworzy specjalne struktury, aby państwa członkowskie – zarówno pierwszego wjazdu, jak i przeznaczenia – i inni kluczowi usługodawcy mogli jak najszybciej zastosować najlepsze dostępne narzędzia.*

I ZAPEWNIENIE BEZPIECZNEJ PRZYSTANI W EUROPIE

Agresja Rosji zmusiła Ukraińców do opuszczenia kraju wbrew ich woli, przy czym wielu z nich liczy na to, że za jakiś czas uda im się wrócić do domu. Nie jest pewne, jak szybko będzie to możliwe. Wsparcie musi być zatem *natychmiastowe*, ale także uwzględniać *możliwość przedłużenia pobytu*. Znajduje to odzwierciedlenie w konstrukcji dyrektywy w sprawie tymczasowej ochrony. Przewiduje ona początkową ochronę na okres jednego roku, z możliwością jej automatycznego odnowienia dwa razy na okres sześciu miesięcy. Wsparcie na rzecz państw członkowskich będzie łączyło pomoc w radzeniu sobie z obecnymi wyzwaniem z zaspokajaniem przewidywalnych potrzeb tych państw w perspektywie średnioterminowej.

Plan działania na rzecz integracji i włączenia społecznego na lata 2021–2027⁷ zapewnia solidne ramy, którymi należy się kierować w działaniach i które pomogą podtrzymać obserwowane obecnie więzi między wysiedleńcami z Ukrainy a społecznościami przyjmującymi. Podkreślono w nim, jak ważne jest włączenie szerokiego grona zainteresowanych stron w planowanie działań – w tym samych osób nowo przybyłych i społeczności diaspory. Ma to zasadnicze znaczenie dla skutecznej komunikacji, wzmocnienia pozycji oraz poczucia odpowiedzialności. Ważna jest także koordynacja, tak aby działania organów publicznych, organizacji charytatywnych i społeczeństwa obywatelskiego przynosiły wspólnie jak najlepsze efekty, w tym, o ile to możliwe, we współpracy z ukraińskimi władzami. Komisja mobilizuje program Erasmus+, Europejski Korpus Solidarności i wspólnoty kulturalne do dostosowania działań do potrzeb osób nowo przybyłych.

Osoby nowo przybyłe i społeczności przyjmujące powinny **otrzymać ukierunkowaną pomoc na jak najwcześniejszym etapie**. Odzwierciedla to ogromne wsparcie, które jest już potrzebne i udzielane przede wszystkim przez bezpośrednich sąsiadów Ukrainy – Polskę, Rumunię, Węgry i Słowację. Kierunek potrzebnego wsparcia szybko się jednak zmieni – wysiedleńcom potrzebna będzie pomoc w osiedleniu się. Najlepszym sposobem na zmniejszenie zależności od wsparcia zewnętrznego i zwiększenie interakcji ze społecznościami przyjmującymi jest pomoc osobom przybywającym w osiągnięciu pewnego stopnia niezależności finansowej – przede wszystkim dzięki znalezieniu zatrudnienia zgodnego z ich umiejętnościami i kwalifikacjami – oraz zapewnienie im dostępu do zakwaterowania, edukacji, opieki zdrowotnej i innych usług społecznych. W miarę możliwości władze ukraińskie mogą również nadal dostarczać dane i informacje, które pomogą państwom członkowskim skuteczniej ukierunkowywać wsparcie, a ponadto zostaną podjęte wszelkie starania, aby pomóc osobom nieposiadającym dokumentów.

Jednym z kluczowych czynników pomocy nowo przybywającym osobom będzie dostarczenie im **informacji** na temat przysługujących im praw. Udzielanie informacji na granicy już przyniosło duży pożytek. Uruchomiono stronę internetową „Wsparcie dla osób uciekających z Ukrainy”⁸, aby pomóc im w zrozumieniu praw przysługujących im w UE.

⁷ COM(2020) 758 final z 24.11.2020.

⁸ [Informacje dla osób uciekających z Ukrainy przed wojną | Komisja Europejska \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip2020190)

Strona ta zawiera informacje na temat przekraczania granicy, praw przysługujących po przyjeździe i dalszej podróży. Komisja będzie nadal współpracować z agencjami UE, państwami członkowskimi, agencjami ONZ i innymi partnerami, aby zapewnić ludziom potrzebne im informacje, jak również przeciwdziałać prorosyjskiej dezinformacji przygotowanej w celu rozprzestrzeniania zwątpienia i niepewności.

Kluczowe znaczenie dla reakcji UE będą również miały **dokładne dane**, w tym dane dotyczące potrzeb, szczególnej podatności na zagrożenia i stanu zdrowia, powiązań rodzinnych, grup wiekowych i umiejętności osób przybywających, a także wybranych przez nie miejsc docelowych w Europie. Umożliwienie skutecznego solidarnego działania we wszystkich obszarach będzie wymagać od państw członkowskich dzielenia się dokładnymi, porównywalnymi i aktualnymi danymi. Unijna sieć ds. reagowania w obszarze migracji i na wypadek kryzysu migracyjnego już udostępnia użyteczne dane i skupi się na konkretnych kwestiach, takich jak liczba osób małoletnich pozbawionych opieki, osoby z niepełnosprawnościami czy zdolność przyjmowania rodzin. Platforma solidarności i inne istotne sieci już działają, aby dostosować zdolności do potrzeb i zająć się takimi kwestiami, jak ustalenie, gdzie istnieją niedobory kwalifikacji, które osoby nowo przybyłe mogą wypełnić. Zbadane zostaną również inne sposoby gromadzenia danych dotyczących przemieszczania się ludności.

Jednym ze sposobów pomocy osobom przybywającym z Ukrainy w odnalezieniu się w UE będzie wsparcie w pokonywaniu **barier kulturowych i językowych**. Dotyczy to zarówno dorosłych, jak i dzieci. UE może pomóc w realizacji takich inicjatyw jak wspieranie punktów recepcyjnych, stron internetowych zawierających praktyczne wskazówki dotyczące nawiązywania kontaktów ze społecznością lokalną i służbami publicznymi, dodawanie języka ukraińskiego do narzędzi pomagających osobom poszukującym pracy oraz upowszechnianie istniejących ukraińskojęzycznych stron internetowych poświęconych e-uczeniu się. Język ukraiński dodano właśnie jako jeden z języków w ramach narzędzia e-Translation Komisji Europejskiej i krajowe organy publiczne mogą z tego narzędzia korzystać w swojej pracy⁹. Dzięki finansowaniu na rzecz integracji uczenie się języków może być natychmiast dostępne dla wszystkich grup wiekowych. W integracji międzykulturowej mogą również pomóc mediatorzy kulturowi i tłumacze ustni, w tym pochodzący z diaspory i z samej grupy osób nowo przybyłych.

Częścią procesu włączenia osób przybywających z Ukrainy do normalnego rytmu życia jest **dostęp do rachunków bankowych** w UE, za pomocą których będą mogli otrzymywać świadczenia socjalne, wynagrodzenia lub dokonywać płatności. Osoby korzystające z tymczasowej ochrony mają prawo do podstawowego rachunku bankowego¹⁰. Komisja współpracuje z sektorem bankowym, aby zapewnić wdrożenie takich rozwiązań, i zostanie to uwzględnione w kampaniach informacyjnych. W wytycznych dotyczących wdrażania dyrektywy w sprawie tymczasowej ochrony zaleca się również, aby państwa członkowskie ułatwiały otwieranie rachunków bankowych jeszcze przed wydaniem dokumentu pobytowego.

UE zamierza nie tylko przyjąć osoby uciekające przed wojną, ale także zapewnić im **bezpieczeństwo** w Europie. Przeważającą większość osób, którym udało się przedostać na terytorium UE, stanowią kobiety, dzieci i osoby starsze, przy czym około połowę osób przybyłych stanowią dzieci. Istotne jest, aby żadna z tych osób nie była narażona na nowe

⁹ Tłumaczenie maszynowe dla administracji publicznej – eTranslation (europa.eu)

¹⁰ Zob. dyrektywa 2014/92/UE w sprawie rachunków płatniczych.

niebezpieczeństwa w nowej sytuacji. NGO i inni pracujący w regionach przygranicznych zwracają uwagę, że osoby przybywające mogą paść ofiarą fałszywych ofert zakwaterowania lub transportu i znaleźć się w rękach handlarzy ludźmi. Dzieci, osoby małoletnie pozbawione opieki oraz sieroty są szczególnie narażone na to ryzyko, przy czym rejestracja przy pierwszym wjeździe ma zasadnicze znaczenie dla zabezpieczenia najlepszego interesu dziecka na wszystkich etapach. Miejsce pobytu każdego dziecka powinno być rejestrowane od momentu opuszczenia Ukrainy do momentu przybycia do państwa przeznaczenia. Europol donosi, że handlarze ludźmi obierają na granicy za cel osoby małoletnie pozbawione opieki, i wystosował ostrzeżenie do państw członkowskich, by zgłaszały one wszystkie podejrzane przypadki. Należy w pełni przestrzegać krajowego prawa i procedur weryfikacji i monitorowania rodzin zastępczych i innych osób przyjmujących zgodnie z najlepszym interesem dziecka. Sieć sprawozdawców krajowych ds. handlu ludźmi jest w pełni zaangażowana w pomaganie w sprawnym rejestrowaniu podmiotów i osób zapewniających zakwaterowanie i transport. Kobiety i dziewczęta uciekające przed konfliktem zbrojnym są narażone na szczególne ryzyko, a ich ochrona wymaga ukierunkowanych działań¹¹.

Reakcja UE musi opierać się na pełnym poszanowaniu praw podstawowych, niezależnie od narodowości bądź przynależności etnicznej osób przybywających. Wszystkie środki unijne będą uwzględniać zwłaszcza kwestię niedyskryminacji i szczególne trudności grup bardziej narażonych na dyskryminację, w tym **mniejszości romskiej i innych mniejszości** oraz społeczności **LGBTIQ**, od przyjazdu do przyjęcia i integracji.

2. SZCZEGÓLNA OCHRONA DZIECI

Mając na uwadze fakt, że dzieci stanowią ponad połowę osób, które opuściły Ukrainę w wyniku rosyjskiej inwazji, UE zdecydowanie zamierza potraktować kwestię zapewnienia tym dzieciom odpowiedniej opieki priorytetowo. Będzie to wymagało szczególnych starań – od samego momentu identyfikacji i rejestracji. Wszystkie służby publiczne, a także społeczeństwo obywatelskie będą musiały być przygotowane do reagowania i zapewnienia ochrony ich praw i najlepszego interesu. Dostępne jest finansowanie unijne w celu wspierania włączenia społecznego, rodzinnej pieczy zastępczej i poradnictwa psychospołecznego, a także edukacji.

Każde dziecko uciekające z Ukrainy doświadczyło traumy wojny i jej skutków. Dzieci muszą mieć **gwarancję bezzwłocznego dostępu do przysługujących im praw**, bez dyskryminacji, w tym do niezbędnego wsparcia psychospołecznego, opieki zdrowotnej i edukacji (zob. poniżej)¹². Dzieci powinny otrzymywać informacje o swojej sytuacji w sposób uwzględniający ich wiek, od personelu przeszkolonego do pracy związanej z ochroną dzieci. Szczególnej uwagi i szczególnego wsparcia wymagają dzieci osierocone, pozbawione opieki lub oddzielone od rodziny, a także dzieci o szczególnych potrzebach edukacyjnych lub z niepełnosprawnościami.

Krajowe biura ds. dzieci i służby ochrony dzieci w państwach członkowskich odgrywają kluczową rolę w zapewnieniu odpowiedniego wsparcia i odpowiedniej ochrony wszystkim dzieciom przybywającym z Ukrainy. Organizacje młodzieżowe i osoby pracujące

¹¹ Zob. wniosek Komisji dotyczący dyrektywy w sprawie walki z przemocą wobec kobiet i przemocą w rodzinie, COM(2022) 105 z 8.3.2022.

¹² Komunikat w sprawie wytycznych operacyjnych dotyczących wprowadzenia tymczasowej ochrony, C(2022) 1806 z 21.3.2022.

z młodzieżą również mogą odegrać zasadniczą rolę w udzielaniu konkretnej pomocy i wsparcia psychologicznego dzieciom przybywającym z Ukrainy¹³. Istotnym elementem radzenia sobie z traumą psychiczną i wspierania integracji mogą być również zajęcia kulturalne i sportowe. Szczególne znaczenie mają w tym kontekście dobrze skoordynowane i jasno określone zakresy odpowiedzialności i punkty kontaktowe.

Strategia UE na rzecz praw dziecka przewiduje kompleksowe ramy działań, które mają zapewnić pełne uwzględnienie potrzeb dzieci. W ramach europejskiej gwarancji dla dzieci¹⁴ powołano już **krajowych koordynatorów**, przy czym w tym miesiącu zaprezentowano krajowe plany działania, w których kluczową pozycję zajmują dzieci ze środowisk migracyjnych, jeszcze przed rosyjską inwazją na Ukrainę. Będą oni teraz odgrywać szczególną rolę w intensyfikowaniu i koordynowaniu działań prowadzonych na szczeblu krajowym oraz we współpracy z organami regionalnymi i lokalnym oraz w wymianie najlepszych praktyk na szczeblu UE. Ponadto 31 marca rozpocznie działalność unijna sieć praw dziecka zrzeszająca przedstawicieli krajowych, organizacje międzynarodowe, NGO, rzeczników praw i same dzieci.

Wyzwanie, jakim jest radzenie sobie z ogromną liczbą przybywających osób, nie może uniemożliwiać rejestracji wszystkich **dzieci pozbawionych opieki**. Powinny one otrzymać pełne i bezpieczne wsparcie, przy czym należy zapewnić obecność przedstawiciela służb ochrony dzieci tak szybko, jak to możliwe. W przypadku dzieci odseparowanych od rodziców (przybywających z dorosłymi niebędącymi ich opiekunami) organy krajowe powinny zweryfikować odpowiednie dokumenty, aby potwierdzić tożsamość dziecka, a także zgodę rodziców. Łączeniu osób małoletnich pozbawionych opieki z członkami ich rodzin w innych częściach UE powinny służyć programy poszukiwania rodzin. Może to wymagać czasu i szczególnej ostrożności przy określaniu długoterminowych rozwiązań dla tych dzieci. Komisja będzie współpracowała z organizacjami międzynarodowymi i państwami członkowskimi nad łączeniem rodzin rozdzielonych w wyniku wojny.

Biorąc pod uwagę ich podatność na zagrożenia i szczególne potrzeby, **wychowankowie ukraińskich placówek**, takich jak domy dziecka lub innego rodzaju schroniska – w szczególności dzieci z niepełnosprawnościami – muszą być bezzwłocznie objęci opieką organów odpowiedzialnych za ochronę dzieci. Najlepszy interes dziecka będzie często wymagał objęcia tymczasową rodzinną pieczę zastępczą lub inną opieką w ramach społeczności, z zachowaniem niezbędnych środków zabezpieczających.

Państwa członkowskie zachęca się do zwracania szczególnej uwagi na **dzieci zagrożone handlem ludźmi lub uprowadzeniem**. Należy rozpowszechniać informacje o ogólnounijnym telefonie zaufania 116000 przeznaczonym do zgłaszania przypadków zaginięć dzieci. Zmodernizowany System Informacyjny Schengen, który zacznie działać w nadchodzących miesiącach, zapewni możliwość dokonywania wpisów nie tylko o dzieciach, które zaginęły, ale także wpisów „zapobiegawczych”. Należy w pełni korzystać z tej możliwości.

¹³ Zainteresowane strony i krajowych koordynatorów Europejskiego Roku Młodzieży zachęca się także do przeformułowania działań na szczeblu krajowym, aby zmobilizować osoby młode do udzielania wsparcia i okazywania solidarności.

¹⁴ COM(2021) 142 z 24.3.2021. Zob. również komunikat Komisji w sprawie ochrony dzieci, COM(2017) 211 z 12.4.2017. Zgodnie z europejską gwarancją dla dzieci państwa członkowskie zapewniają potrzebującym dzieciom dostęp do darmowej wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem, darmowej opieki zdrowotnej, zdrowego żywienia oraz odpowiedniego zakwaterowania. Jedną z głównych grup docelowych są dzieci ze środowisk migracyjnych.

Oprócz ogólnych wytycznych dotyczących przenoszenia osób korzystających z tymczasowej ochrony Komisja przygotowuje specjalne standardowe procedury operacyjne dotyczące **przenoszenia osób małoletnich pozbawionych opieki**. Są one opracowywane we współpracy z państwami członkowskimi oraz agencjami UE i ONZ, aby zapewnić należyte uwzględnienie najlepszego interesu dziecka. Zostaną one udostępnione wszystkim właściwym organom, aby zapewnić gotowość ram, tak by wszystkie sprawy dotyczące dzieci pozbawionych opieki i dzieci odseparowanych, bez względu na stopień ich pilności, były rozpatrywane z zachowaniem niezbędnych środków bezpieczeństwa. Platforma solidarności będzie zapewniać priorytetowe traktowanie kwestii bezpiecznego przenoszenia osób małoletnich pozbawionych opieki (zob. poniżej).

3. DOSTĘP DO EDUKACJI

Biorąc pod uwagę, że wśród osób uciekających z Ukrainy znaczny odsetek stanowią dzieci, systemy edukacji stoją przed **ogromnym logistycznym wyzwaniem i ciężą na nich wielką odpowiedzialnością społeczną**. Szybki powrót dzieci do szkoły będzie stanowił zasadniczy czynnik umożliwiający odzyskanie przez nie poczucia stabilności, co pomoże w złagodzeniu napięcia psychicznego. Można się spodziewać, że zdecydowana większość z nich będzie pochodzić z rodzin rozdzielonych, przy czym wiele z nich będzie pozbawionych opieki. Szkoły, uczelnie i placówki wczesnej edukacji i instytucje kształcenia i szkolenia zawodowego mogą pomóc w skierowaniu wysiedlonych dzieci i osób młodych do placówek świadczących usługi socjalne i zdrowotne, w tym wsparcie psychospołeczne, oraz stworzyć poczucie wspólnoty. Liczba dzieci mających prawo do nauki szkolnej sięga milionów, co wymaga znacznego zwiększenia zarówno zasobów infrastrukturalnych, jak i liczby pracowników. Wymaga to stosowania podejścia „Drużyna Europy” zakładającego wsparcie państw członkowskich z funduszy UE na szczeblach krajowym i lokalnym oraz wykorzystanie istniejącego wsparcia.

W niektórych regionach dzieci mogą być liczniej reprezentowane niż w innych. Na początku będą one przebywać głównie w państwach graniczących z Ukrainą i te państwa członkowskie potrzebują natychmiastowej pomocy, ale wkrótce inne miejsca w Europie mogą zacząć przyjmować większe grupy dzieci i będą potrzebować ukierunkowanego wsparcia. **Należy teraz przede wszystkim** zapewnić tym dzieciom miejsce, w którym będą się czuły bezpiecznie i będą miały dostęp do edukacji, a następnie należy się zająć kwestią barier językowych i traumy psychicznej. W zależności od warunków lokalnych konieczne będzie zastosowanie różnych kombinacji bezpośredniego włączania dzieci do lokalnego systemu edukacji oraz tymczasowych zajęć, które najpierw przygotowują uczniów do uczestnictwa w głównym systemie edukacji. Istotne jest, aby dotrzeć do rodzin uchodźców w momencie przybycia, i udzielić rodzicom i opiekunom wszystkich niezbędnych informacji¹⁵. Wiele dzieci przez pewien czas nie będzie uczestniczyło w kształceniu formalnym i będzie potrzebowało szczególnej pomocy, aby nadrobić zaległości. Inne będą miały specjalne potrzeby edukacyjne. Ośrodki kształcenia pozaformalnego mogą stanowić znaczne wsparcie dla dzieci w tej sytuacji. Ważny jest również dostęp do zajęć pozalekcyjnych, takich jak sport i zajęcia kulturalne, a także opieka psychospołeczna i zajęcia językowe. W integracji

¹⁵ Platforma e-uczenia się „EU Academy” zapewni wsparcie edukacyjne, w tym na potrzeby integracji dzieci-uchodźców, dorosłych członków ich rodziny i opiekunów. Można ją również wykorzystać jako platformę dla przekazów medialnych poświęconych edukacji (na potrzeby podcastów oraz wideorozmów prowadzonych na żywo bądź zarejestrowanych).

i pokonaniu barier językowych pomogłoby dodatkowe wsparcie, w tym zatrudnienie nauczycieli mówiących po ukraińsku.

Państwa członkowskie sprawdzają, jaki stopień elastyczności jest potrzebny i jak szybko dostosować **uregulowania prawne i administracyjne**, aby zapewnić dostęp do systemów szkolnictwa i zmobilizować dodatkowych nauczycieli – w tym dzięki uznawaniu wykształcenia uzyskanego w Ukrainie. Obejmuje to również analizę ewentualnych barier finansowych utrudniających dostęp do edukacji. Już teraz należy także podjąć prace przygotowujące do sprawnego rozpoczęcia kolejnego semestru szkolnego, analizując możliwości, przygotowując nauczycieli i określając odpowiedzi na potrzeby konkretnych grup, a także zaspokajając potrzeby w zakresie szkoleń językowych lub tłumaczeń. Elementy te będą miały zasadnicze znaczenie dla zapewnienia włączającego środowiska szkolnego. W finansowaniu szerokiej gamy działań wspierających włączanie do systemów edukacji pomóc mogą unijne **fundusze polityki spójności**. Działania te obejmują kursy językowe. W ramach programu Erasmus+ można wspierać pracowników w podejmowaniu tymczasowej pracy w miejscach, w których znajdują się skupiska wysiedleńców, przy czym Komisja będzie wspierać starania na rzecz znalezienia odpowiedniego personelu i zdobycia wiedzy fachowej za pośrednictwem agencji krajowych programu Erasmus+¹⁶. Jeżeli instytucje uczestniczą już w projektach współpracy w ramach programu Erasmus+, można dostosować te projekty do nowych potrzeb, również w ścisłej współpracy z funduszami w ramach polityki spójności. Komisja nawiąże z państwami członkowskimi współpracę w celu wymiany doświadczeń i określenia, co jest potrzebne do kontynuowania edukacji dzieci przesiedlonych. Wesprze państwa członkowskie poprzez zgromadzenie dostępnej w Europie wiedzy fachowej na temat skutecznego włączania przesiedlonych dzieci do krajowych systemów kształcenia, w tym za pomocą zajęć przygotowawczych i edukacji cyfrowej, jak również do szkolnictwa wyższego. Komisja zorganizuje działania w zakresie wzajemnego uczenia się i opracuje wytyczne polityczne na temat włączania dzieci i nastolatków do systemu kształcenia, dalszego szkolenia lub studiów wyższych.

Chociaż najważniejsze będzie wsparcie dzieci w nauczaniu się języka państwa, które je przyjmuje, aby mogły korzystać z powszechnego systemu kształcenia, będą musiały również nadal rozwijać umiejętności w swoim języku ojczystym i co najmniej przez jakiś czas będą potrzebowały **materiałów szkolnych** w języku ukraińskim. W ramach współpracy z władzami ukraińskimi Urząd Publikacji UE jest gotów wydrukować podręczniki w języku ukraińskim dla uczniów przebywających obecnie w UE. Materiały służące do nauki i kursy językowe, do których Komisja może uzyskać prawa, można również opublikować w formie elektronicznej na **europejskiej platformie internetowej dla szkół *School Education Gateway***, publicznej platformie służącej jako źródło darmowych informacji i materiałów w zakresie rozwoju zawodowego dla nauczycieli i innych zainteresowanych stron zajmujących się edukacją. Platforma posłuży jako punkt kompleksowej obsługi na potrzeby powiązania materiałów edukacyjnych z Ukrainy i materiałów państw członkowskich w języku ukraińskim. Kolejna inicjatywa będzie poświęcona współpracy z **dostawcami technologii edukacyjnej mającymi siedzibę w UE** – opierając się na pracy wykonanej przez rząd Ukrainy, państwa członkowskie i inne uznane źródła – w celu dostarczania cyfrowych treści edukacyjnych na skalowanych platformach lokalnych. Będzie to zależało od zapewnienia dzieciom dostępu do sprzętu służącego do korzystania z możliwości w zakresie edukacji cyfrowej: w tym celu można zorganizować zbiórki nieużywanych, odnowionych

¹⁶ Można również wykorzystać platformę edukacji dorosłych [EPALE](#) (ePlatforma na rzecz uczenia się dorosłych w Europie).

i nowych urządzeń przekazywanych przez obywateli, przedsiębiorstwa i instytucje publiczne. Pomocne mogą się również okazać telechatki – lokalne ośrodki, w których ludzie mogą rozwijać swoje umiejętności cyfrowe – zapewniając dostęp do e-edukacji i e-uczenia się.

Konieczne będzie wykorzystanie możliwości ukraińskich nauczycieli znajdujących się wśród osób, które właśnie przybyły do Europy. **Spoleczność eTwinning** może pomóc za pośrednictwem grup tworzonych w bezpiecznej przestrzeni na platformie celem wspierania nauczycieli stojących przed wyzwaniem integracji nowo przybyłych uczniów i uwzględniania kontekstu wojny w klasie. Poza nauczycielami ukraińskimi, którzy już uczestniczą w eTwinning, udział może wziąć każdy nauczyciel, który opuścił kraj i posiada stałe powiązania z placówką szkolną.

Poza wsparciem dotyczącym szkolnictwa podstawowego i średniego **instytucje szkolnictwa wyższego** już pracują nad sposobami przyjmowania i integracji studentów oraz kadry akademickiej uciekających z Ukrainy na swoich uczelniach. Ułatwienie dostępu do zajęć studentom, którzy korzystają z tymczasowej ochrony i muszą kontynuować swoją edukację, oraz oferowanie im odpowiednich możliwości wymaga elastyczności. Będzie to wymagało szybkiego ustalenia sposobu uznawania i uwzględniania dokonań i kwalifikacji akademickich uzyskanych w Ukrainie¹⁷. Elastyczność programu finansowania **Erasmus+** i efekty synergii z funduszami polityki spójności zostaną wykorzystane do wspierania edukacji studentów oraz integracji pracowników instytucji szkolnictwa wyższego, którzy również uciekają przed wojną. Erasmus+ posłuży także do wspierania działań w zakresie wzajemnego uczenia na poziomie państw członkowskich i skierowanych do instytucji szkolnictwa wyższego i ich personelu.

4. DOSTĘP DO OPIEKI ZDROWOTNEJ

Wiele osób uciekających przed wojną przeciwko Ukrainie przybywa do Europy w słabym stanie zdrowia. Dla wielu z nich droga była bardzo trudna, a niektórzy mogą być wręcz ranni. Niektóre z tych osób mają już zdiagnozowane różne schorzenia i mogą potrzebować stałego leczenia lub mogą być w ciąży. Zdrowie psychiczne wielu z nich mogło zostać w wyniku niedawnych doświadczeń wystawione na próbę. Dzieci mają szczególne potrzeby i priorytetami powinny być przede wszystkim opieka psychospołeczna, odpowiednie żywienie oraz uwzględnienie specjalnych potrzeb edukacyjnych lub niepełnosprawności.

W dyrektywie w sprawie tymczasowej ochrony podkreślono, że osoby objęte jej zakresem mają prawo do opieki socjalnej i medycznej, w tym do opieki w zakresie zdrowia psychicznego. Komisja zaleca, aby państwa członkowskie zapewniły szeroki dostęp do świadczeń chorobowych i powiązały je z publicznym systemem opieki zdrowotnej przyjmującego państwa członkowskiego. Będzie to wymagało również udzielania osobom przybywającym jasnych informacji na temat procedury i warunków dostępu do opieki zdrowotnej. Zdrowie już stanowi ważny element niektórych istniejących inicjatyw unijnych¹⁸. Jednocześnie Komisja zbada możliwości uznawania kwalifikacji ukraińskich pracowników opieki zdrowotnej, w tym specjalistów w zakresie zdrowia psychicznego, aby mogli pomóc w zaspokojeniu nowych potrzeb.

Najpilniejszym zadaniem jest zajęcie się osobami, które wymagają natychmiastowego leczenia szpitalnego i opieki – zarówno medycznych świadczeń ratunkowych, jak i leczenia

¹⁷ Pomoże w tym sieć krajowych ośrodków ds. uznawalności akademickiej i informacji.

¹⁸ Np. Partnerstwo na rzecz włączenia społecznego w ramach agendy miejskiej.

w przypadku chorób przewlekłych. Komisja ustanowiła **mechanizm** solidarnościowy¹⁹ **na rzecz wewnątrzunijnego procesu przenoszenia pacjentów** z państw członkowskich graniczących z Ukrainą, w których systemy opieki zdrowotnej znajdują się pod szczególną presją. Państwa członkowskie udostępniły już 10 000 miejsc, w tym miejsca dla pacjentów chorych na raka i pacjentów z oparzeniami, a także oddziały pediatryczne oraz łóżka dla noworodków i ich matek. Do państw członkowskich znajdujących się pod presją dostarczono także szczepionki, leki i sprzęt medyczny, w tym karetki pogotowia ratunkowego.

Komisja zachęca państwa członkowskie, aby wykorzystały w pełni nowe standardowe procedury operacyjne w odniesieniu do przenoszenia pacjentów za pomocą **systemu wczesnego ostrzegania i reagowania** w ramach tego mechanizmu. Procedury te umożliwiają państwom członkowskim zwrócić się o wsparcie procesu skutecznego i bezpiecznego przekazywania dokumentacji medycznej pacjentów. Określono w nich też najważniejsze elementy, które należy uwzględnić, takie jak stan pacjenta, potrzeby związane z leczeniem oraz sytuacja rodzinna. Środki medyczne stanowią istotny element działań **Unijnego Mechanizmu Ochrony Ludności** mających na celu wsparcie państw członkowskich. Podczas gdy przyjmujące państwo członkowskie pokrywa koszty leczenia i opieki nad przyjeżdżającymi pacjentami, ewakuacje medyczne i dostawy środków medycznych mogą być wspierane i współfinansowane w ramach Unijnego Mechanizmu Ochrony Ludności. Pomogło to państwom członkowskim w zapewnieniu darowizn leków, rutynowych szczepień i sprzętu służących zaspokojeniu pilnych potrzeb medycznych. W celu przyspieszenia procesu przenoszenia pacjentów Komisja, w ścisłej współpracy z państwami członkowskimi i Biurem Regionalnym WHO dla Europy, jest gotowa, by wspierać tworzenie w najbardziej dotkniętych państwach członkowskich **centrów triażu**, co ma umożliwić pierwszą diagnozę pacjentów bezpośrednio na granicy, określić pilność sytuacji oraz zidentyfikować szpitale, do których należy takich pacjentów skierować. Unijny Mechanizm Ochrony Ludności może również pomóc państwom członkowskim w rozmieszczeniu personelu medycznego na miejscu.

Europejskie Centrum ds. Zapobiegania i Kontroli Chorób (ECDC) stale monitoruje sytuację zdrowotną, w tym ryzyko wystąpienia chorób zakaźnych ze względu na sytuację humanitarną. Centrum zapewnia praktyczne wytyczne w zakresie zdrowia publicznego i wsparcie w terenie dla państw, które doświadczają dużego napływu wysiedleńców. Powodzenie tych działań zależy od tego, czy państwa członkowskie wprowadzą solidne systemy nadzoru²⁰, a także czy zwrócą się o niezbędne wsparcie w terenie mające pomóc w zwalczaniu ognisk chorób i zwiększaniu liczby szczepień. ECDC wydało również **wytyczne dotyczące zapobiegania chorobom zakaźnym i ich kontroli**²¹, aby zwiększać świadomość świadczeniodawców w danej społeczności na temat konieczności zapewnienia dostępu do usług i ciągłości programów szczepień oraz wsparcia w zakresie zdrowia psychicznego i psychospołecznego.

Wskaźnik **wyszczepienia** w Ukrainie jest niski w porównaniu z UE, zwłaszcza jeżeli chodzi o gruźlicę, polio, odrę i COVID-19. Szczepienia standardowe dzieci należy traktować priorytetowo, a w ich wdrożeniu pomogłyby pracownikom krajowej służby zdrowia specjalne kampanie szczepień. Na tym etapie wiele osób przebywa w ośrodkach

¹⁹ https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/news/ukraine-commission-sets-european-solidarity-mechanism-intra-eu-medical-transfers-refugees-and-2022-03-08_en

²⁰ Dotyczy to również nadzoru środowiskowego ścieków w celu wykrycia obecności wirusów.

²¹ [Względy operacyjne w zakresie zdrowia publicznego dotyczące zapobiegania chorobom zakaźnym i ich kontroli w kontekście agresji Rosji w Ukrainie \(europa.eu\).](#)

receptyjnych lub innych współdzielonych miejscach zakwaterowania – takie osoby mogą być szczególnie narażone na ryzyko zakażenia. Urząd ds. Gotowości i Reagowania na Stany Zagrożenia Zdrowia przy Komisji wspiera zamówienia i dostawy szczepionek, biorąc pod uwagę fakt, że w celu zapewnienia pełnej ochrony szczepienia dziecięce wymagają kilku dawek rozłożonych na przestrzeni kilku miesięcy. Kluczowe znaczenie dla wprowadzenia szczepionek ma zapewnienie łatwego dostępu do nich wszystkim osobom przybywającym z Ukrainy. Wymaga to dobrej komunikacji i planowania na wszystkich obszarach, w których osoby te mają przebywać przez dłuższy okres. Sytuacja zwiększy ogólne zapotrzebowanie UE na leki, a UE i państwa członkowskie będą współpracować w celu monitorowania i rozwiązywania problemów związanych z zaopatrzeniem. Można to rozszerzyć na zakup kolejnych szczepionek i leków, jeżeli państwa członkowskie wyrażą taką potrzebę.

Kluczowe znaczenie ma łatwy, szybki i bezpłatny dostęp do szczepień przeciwko **COVID-19** dla osób, które nie ukończyły jeszcze pierwszego cyklu szczepień lub nie otrzymały dawki przypominającej. Szczególnie ważne jest zapewnienie bezpieczeństwa osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji. Zapasy szczepionek przeciwko COVID-19 w UE są wystarczające, aby zaspokoić potrzeby osób przybywających z Ukrainy. Komisja zaleca, aby państwa członkowskie zapewniły bezpłatne testy na COVID-19 w trakcie procedury przybycia.

Komisja zintensyfikuje ukierunkowane działania w zakresie **zdrowia psychicznego i wsparcia po traumie** dla osób uciekających przed wojną. W tym celu będzie współpracować z organizacjami pozarządowymi i społeczeństwem obywatelskim. Działania te obejmą wspieranie zwiększenia zdolności rozmieszczonych w terenie w celu zapewnienia wsparcia na wypadek kryzysu zdrowia psychicznego oraz utworzenie w UE sieci specjalistów ds. zdrowia psychicznego posługujących się językiem ukraińskim²². Inicjatywa w ramach Programu UE dla zdrowia pozwoli zgromadzić i wdrożyć najlepsze praktyki w zakresie zdrowia psychicznego i jego ochrony, ze szczególnym uwzględnieniem traumy, jakiej doświadczyły takie osoby.

Platforma polityki zdrowotnej UE²³ utworzyła specjalną sieć mającą na celu wymianę informacji i koordynowanie nowych inicjatyw w zakresie zdrowia publicznego.

5. DOSTĘP DO ZATRUDNIENIA

Prawo do **dostępu do zatrudnienia** jest kluczowym aspektem praw oferowanych osobom korzystającym z tymczasowej ochrony UE. Aby zapobiec potencjalnym napięciom, należy odpowiednio wyjaśnić i przedstawić rzeczywiste wzajemne korzyści płynące z udziału w rynku pracy osób uciekających przed wojną w Ukrainie. Szybkie zatrudnienie może mieć ogromny wpływ na życie nowo przybyłych osób, ponieważ umożliwia im osiągnięcie niezależności ekonomicznej i integrację ze społecznością lokalną, a jednocześnie zmniejsza obciążenia gospodarcze społeczności przyjmujących. Znaczenie oferty dostępu do zatrudnienia podkreślono we wspólnej deklaracji ministrów spraw społecznych Republiki Czeskiej, Estonii, Łotwy, Litwy, Polski, Rumunii i Słowacji, czyli krajów przyjmujących

²² Komisja będzie również pracować nad projektem pilotażowym dotyczącym minimalnego pakietu usług w zakresie zdrowia psychicznego i psychospołecznego opracowanego przez WHO, UNICEF i inne agencje ONZ.

²³ Obecnie funkcjonuje specjalna sieć „Wsparcie dla Ukrainy, sąsiadujących państw członkowskich UE i Mołdawii”.

największą liczbę nowo przybyłych osób. W deklaracji²⁴ zwrócili oni uwagę również na potrzebę zapewnienia wsparcia ze strony UE.

Dyrektywa w sprawie tymczasowej ochrony stanowi, że osoby objęte ochroną tymczasową powinny mieć możliwość podejmowania **zatrudnienia lub działalności na własny rachunek**, a także **szkolenia zawodowego**. Komisja wzywa państwa członkowskie do wprowadzenia krajowych środków w celu wdrożenia tych przepisów w trybie pilnym, w ścisłej współpracy z partnerami społecznymi. Kluczowe znaczenie ma informowanie przybywających osób o przysługujących im prawach, tak aby mogły one jak najszybciej rozpocząć pracę.

Osoby te powinny również móc korzystać z **równego traktowania** pod względem wynagrodzenia i innych warunków pracy. Komisja zaleca, aby państwa członkowskie w jak najszerszy sposób interpretowały prawa przyznane na podstawie dyrektywy w sprawie tymczasowej ochrony w zakresie dostępu do unijnego rynku pracy, stosując wyjątki od swobodnego przemieszczania się na rynku wewnętrznym wyłącznie w należycie uzasadnionych okolicznościach. W przypadku osób korzystających z tymczasowej ochrony w UE dostęp do unijnego rynku pracy jest prawem. Komisja zachęca również do przyznawania takiego dostępu osobom korzystającym z ochrony na mocy prawa krajowego. Ułatwiłoby to wszystkim osobom korzystającym z jakiejś formy ochrony w UE osiągnięcie niezależności finansowej i zapewniło sprawniejszy proces integracji.

Pomoc nowo przybyłym w zdobywaniu umiejętności niezbędnych do wejścia na rynek pracy UE jest kluczowym zadaniem w ramach unijnej polityki spójności oraz nowego programu „Działanie w ramach polityki spójności na rzecz uchodźców w Europie” (CARE), a także Funduszu Azylu, Migracji i Integracji. Taka pomoc mogłaby obejmować **wsparcie w przygotowaniu się do zatrudnienia** lub przedsiębiorczości poprzez kursy językowe, doradztwo, podstawowe szkolenia lub wsparcie dla przedsiębiorstw, przy czym państwa członkowskie miałyby swobodę w dostosowywaniu takiego wsparcia do własnych potrzeb. Umiejętności językowe i podstawowe umiejętności cyfrowe można również rozwijać za pomocą sieci w ramach paktu na rzecz umiejętności, co pozwoli połączyć organy regionalne i miejskie, organizacje edukacyjne i organizacje pozarządowe zaangażowane we wspieranie osób, które uciekły z Ukrainy. Komisja dodała język ukraiński do unijnego **narzędzia do tworzenia profilu umiejętności** obywateli państw trzecich, aby pomóc osobom z Ukrainy poszukującym pracy i osobom pragnącym kontynuować studia.

Biorąc pod uwagę dużą liczbę kobiet uciekających przed wojną w Ukrainie, które w rzeczywistości są osobami samotnie wychowującymi dzieci w UE, **dostęp do opieki nad dziećmi** i edukacji przedszkolnej będzie miał zasadnicze znaczenie dla umożliwienia im uczestnictwa w rynku pracy. Środki finansowe z programu CARE mogą być przeznaczane na wspieranie zarówno usług, jak i infrastruktury w tym obszarze.

Pracodawcy i instytucje szkolenia muszą być w stanie zrozumieć umiejętności osób przybywających z Ukrainy. Komisja opracowuje nowe wytyczne, aby ułatwić **uznawanie kwalifikacji zawodowych** uzyskanych w Ukrainie, i będzie kontynuować prace z Europejską Fundacją Kształcenia w celu porównania europejskich ram kwalifikacji z ukraińskimi krajowymi ramami kwalifikacji. Ponadto Komisja analizuje możliwości w kontekście europejskich poświadczeń cyfrowych w dziedzinie uczenia się w celu ponownego wydawania dyplomów w formie cyfrowej osobom, które nie posiadają niezbędnych

²⁴ <https://www.lm.gov.lv/en/article/joint-statement-ministers-social-affairs-czech-republic-baltic-states-poland-romania-and-slovakia>

dokumentów po ucieczce z obszaru wojny. Europejska Fundacja Kształcenia tworzy stronę internetową, która ma pomóc zarówno Ukraińcom poszukującym pomocy w uznaniu ich kwalifikacji, jak i innym osobom, które potrzebują pomocy w ich tłumaczeniu.

Wśród praw przewidzianych w dyrektywie w sprawie tymczasowej ochrony znajduje się prawo do możliwości kształcenia dla dorosłych oraz do szkolenia zawodowego. Wsparcie dla osób przybywających z Ukrainy w przekwalifikowaniu się może również pomóc w zaspokojeniu potrzeb rynku pracy w UE i w uzupełnieniu **niedoboru kwalifikacji**. Europejski Urząd ds. Pracy zidentyfikował²⁵ 28 zawodów, które stanowią 14 % miejsc pracy w UE i w odniesieniu do których istnieje niedobór kwalifikacji. Cedefop, agencja UE ds. kształcenia i szkolenia zawodowego, analizuje miliony wolnych miejsc pracy w całej Europie, aby zbadać, jakie umiejętności są potrzebne i gdzie. Publiczne służby zatrudnienia będą odgrywały kluczową rolę w aktywnej polityce rynku pracy, aby wykorzystać umiejętności nowo przybyłych osób i pełnić rolę pośredników na rynku pracy. Komisja zwróciła się do wszystkich publicznych służb zatrudnienia o zebranie informacji na temat obowiązujących środków i podjęcie działania następcze w oparciu o specjalne wytyczne dotyczące integracji pracowników z Ukrainy na rynku pracy, w tym na obszarach wiejskich. Specjalny system wsparcia – opierający się na pierwszym etapie na narzędziach dostępnych w ramach programu „Erasmus” dla młodych przedsiębiorców – mógłby również zapewniać pomoc dla ukraińskich przedsiębiorstw typu start-up. Europejska Sieć Przedsiębiorczości może wspierać nowych przedsiębiorców rozpoczynających działalność gospodarczą.

Równoległe do tworzenia map umiejętności osób nowo przybyłych z Ukrainy i pomagania im w nawiązywaniu kontaktów ze służbami zatrudnienia oraz łączenia ich z dostępnymi miejscami pracy i pracodawcami Komisja uruchomi inicjatywę pilotażową, w ramach której stworzy **unijną pulę talentów**. Dzięki temu narzędziu internetowemu kandydaci będą mogli zaprezentować swoje umiejętności i zgłosić gotowość do podjęcia pracy. Wersja pilotażowa narzędzia uwzględni inicjatywy zakończone powodzeniem w państwach członkowskich takich jak Portugalia i Rumunia. Zostanie ona opracowana we współpracy z państwami członkowskimi, przy udziale partnerów społecznych i wszystkich zainteresowanych stron, i będzie gotowa do uruchomienia przed latem. Platforma mogłaby zapewnić szczególne wsparcie dla sektorów priorytetowych, np. pomoc w identyfikowaniu nauczycieli dla dzieci wysiedlonych lub prowadzeniu kursów językowych, a także tłumaczy ustnych i pracowników opieki w celu wsparcia podstawowych usług dla osób nowo przybyłych.

Komisja będzie współpracować z **partnerami społecznymi**, aby przekazywać osobom korzystającym z ochrony i podmiotom **sektora prywatnego** informacje o prawach objętych tymczasową ochroną oraz o programach stworzonych w celu dopasowania ofert pracy do profili umiejętności. Inne kluczowe podmioty rozpowszechniające informacje to europejska sieć integracji i europejskie partnerstwo na rzecz integracji. Komisja wzmocni partnerstwo i uwzględni integrację na rynku pracy osób uciekających z Ukrainy. Wszystkie te sieci mogłyby pomóc w opracowaniu programów mentorskich z udziałem społeczeństwa obywatelskiego i w oparciu o istniejącą współpracę z ukraińską diasporą.

6. DOSTĘP DO ZAKWATEROWANIA I MIESZKAŃ

Osoby uciekające z Ukrainy potrzebują natychmiastowego schronienia. Wiele z pierwszych nowo przybyłych osób udało się bezpośrednio do domów rodziny i przyjaciół. Coraz częściej

²⁵ Sprawozdanie na temat niedoborów i nadwyżek siły roboczej, Europejski Urząd ds. Pracy, listopad 2021 r.

jednak osoby przybywające uciekają, nie znając miejsca docelowego. Dyrektywa w sprawie tymczasowej ochrony zapewnia prawo do odpowiedniego zakwaterowania, odpowiadającego szczególnym potrzebom osób przybywających, lub do uzyskania środków umożliwiających pozyskanie zakwaterowania. Wchodzi to również w zakres prac w ramach platformy solidarności: zakwaterowanie i mieszkalnictwo będą kluczowym czynnikiem decydującym o tym, w jaki sposób państwa członkowskie mogą przyczynić się do współdzielenia działań związanych z przyjmowaniem ludzi.

Aby zaspokoić najpilniejsze potrzeby przybywających osób, tysiące osób prywatnych zapewnia już zakwaterowanie i pomoc, co stanowi uzupełnienie oficjalnej zdolności przyjmowania uchodźców w państwach członkowskich. Ta szczodrość świadczy o solidarności i jednolitym poczuciu celowości, które Europa wykazała w obliczu tej bezprecedensowej sytuacji. Nowa **inicjatywa „bezpieczne domy”** zapewni wsparcie dla Europejczyków, którzy udostępniają swoje domy, poprzez rozpowszechnienie inicjatyw podjętych już przez niektóre państwa członkowskie, podmioty regionalne i lokalne, maksymalizację wykorzystania istniejących środków finansowych UE na ten cel oraz uruchomienie ukierunkowanego finansowania i zasobów internetowych w miarę pojawiania się potrzeb. W ramach tej inicjatywy wspierane będą również nowe innowacyjne partnerstwa na szczeblu lokalnym, krajowym i unijnym oraz wykorzystywane doświadczenia związane z programami sponsorowania przez społeczności.

Fundusz Azylu, Migracji i Integracji oraz fundusze polityki spójności zostaną uruchomione w celu wzmocnienia publicznych systemów przyjmowania. Państwa członkowskie, które potrzebują zwiększyć zdolność przyjmowania, aby zapewnić ludziom schronienie, zaopatrzenie i usługi, mogą stosować przepisy przewidziane w odniesieniu do pilnych zamówień publicznych, tak jak podczas kryzysu migracyjnego w latach 2015–2016.

Zachęca się państwa członkowskie, aby za pośrednictwem platformy solidarności koordynowały działania na rzecz ułatwiania dalszego przemieszczania się osób uciekających przed wojną w Ukrainie poprzez ustanowienie połączeń transportowych między ich głównymi miejscami przyjazdu, tranzytu i przeznaczenia. Należy przy tym wziąć pod uwagę zdolności przyjmowania uchodźców w państwach członkowskich. Taka koordynacja powinna zapewnić ludziom bardziej godne warunki podróży do wybranego przez nich miejsca docelowego, lepszy podział działań w całej Europie i większą przewidywalność, jeśli chodzi o liczby osób przybywających do państw członkowskich przeznaczenia i tranzytu.

Wkrótce może jednak pojawić się zapotrzebowanie na ***bardziej trwale rozwiązania mieszkaniowe***, które należy uwzględnić w szerszej polityce mieszkaniowej państw członkowskich, biorąc pod uwagę potrzeby zarówno osób nowo przybyłych, jak i społeczności przyjmujących, w których sytuacja mieszkaniowa już jest trudna. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego pomaga w zapewnieniu mieszkań socjalnych dla rodzin i osób w społecznościach i może udostępniać środki na pokrycie zarówno zakupu, jak i remontu mieszkań. Ponadto może zostać zapewniony podstawowy czynsz za zakwaterowanie. Europejski Fundusz Społeczny może wspierać usługi i zakwaterowanie na poziomie społeczności lokalnych, zwłaszcza dla osób o szczególnych potrzebach, osób z niepełnosprawnościami, dzieci i osób starszych.

7. SOLIDARNOŚĆ W DZIAŁANIU

Przybycie do UE tak wielu osób uciekających przed wojną w niespotykanym dotąd tempie stanowi wyzwanie, któremu musi sprostać cała Unia, opierając się na nadzwyczajnych

staraniach podjętych przede wszystkim w Polsce, Rumunii, na Węgrzech i w Słowacji. Organy publiczne, społeczeństwo obywatelskie i osoby prywatne wykazują ogromne zaangażowanie na rzecz pomocy potrzebującym.

UE zadba o to, by państwa członkowskie otrzymywały potrzebne im wsparcie. Komisja, za pośrednictwem Centrum Koordynacji Reagowania Kryzysowego, pracuje 24 godziny na dobę przez 7 dni w tygodniu, aby zmobilizować pomoc, a agencje UE intensyfikują swoje działania zgodnie z wnioskami państw członkowskich. Na chwilę obecną Frontex oddelegował łącznie ponad 250 pracowników, przy czym liczba ta będzie dalej rosła. Agencja Unii Europejskiej ds. Azylu odpowiada na wnioski państw członkowskich o wsparcie, a Europol zwiększa swoje zaangażowanie.

Platforma solidarności skupiająca państwa członkowskie, Komisję i agencje UE, gromadzi od państw członkowskich informacje na temat ich potrzeb i analizuje te potrzeby oraz koordynuje operacyjne działania następcze. Dzięki regularnej wymianie informacji platforma umożliwi kompleksowy przegląd zdolności przyjmowania w państwach członkowskich. Za jej pośrednictwem możliwe będzie dopasowanie ofert podmiotów, które mogą udzielić pomocy, i osób potrzebujących wsparcia, a także pomoc w organizowaniu transferów z państw członkowskich znajdujących się pod największą presją do tych, które mają odpowiednią zdolność przyjmowania. Platforma będzie działać we współpracy z opracowanym przez Radę mechanizmem reagowania na szczeblu politycznym w sytuacjach kryzysowych oraz unijną siecią ds. reagowania w obszarze migracji i na wypadek kryzysu migracyjnego w celu nakreślenia potrzeb, zasobów i działań. Zadba przy tym w szczególności o osoby najbardziej narażone, zwłaszcza dzieci.

Sektor prywatny również odgrywa tu swoją rolę. Komisja analizuje, w jaki sposób można by uzupełnić wspólne starania darowiznami rzeczowymi od przedsiębiorstw prywatnych. Wielu **przewoźników** z własnej inicjatywy zaoferowało również wsparcie w przewozie osób uciekających przed wojną, np. organizując pociągi humanitarne i oferując bezpłatne bilety, a także w transporcie pomocy humanitarnej na Ukrainę. Komisja będzie koordynować swoje działania z podmiotami z sektora prywatnego w celu ułatwienia i rozszerzenia tych starań²⁶. W wytycznych operacyjnych Komisja zaleca, aby państwa członkowskie nie nakładały kar finansowych na przewoźników przewożących osoby korzystające z tymczasowej ochrony nieposiadające ważnych dokumentów podróży.

Ponadto przybycie milionów ludzi uciekających przed wojną w Ukrainie nie jest sprawą samej UE. Partnerzy na całym świecie potępiili rosyjską agresję i możliwe, że także zechcą uczestniczyć w oferowaniu pomocy tym, którzy stracili swoje domy i źródła utrzymania. Platforma solidarności za pomocą **specjalnej platformy współpracy dla państw trzecich** może pomóc w utworzeniu ścieżek dla osób wysiedlonych w wyniku konfliktu. Dotyczy to w szczególności państw, które już przyjmują znaczne społeczności ukraińskie (takich jak Kanada czy Zjednoczone Królestwo).

Nadal wspiera się również **repatriację obywateli państw trzecich**, którzy zostali dotknięci wojną w Ukrainie, w tym za pomocą działań informacyjnych skierowanych do ich krajów pochodzenia. Wiele państw trzecich zorganizowało repatriację swoich obywateli bezpośrednio bądź z pomocą UE. Frontex wspomógł organizację pierwszych lotów z Polski do Tadżykistanu i Kirgistanu umożliwiających uchodźcom wspomaganym dobrowolny powrót. Kolejne tego typu loty są w przygotowaniu. Komisja współpracuje z Międzynarodową

²⁶ Przykładami takiego wsparcia ze strony sektora transportu są linie lotnicze, przedsiębiorstwa kolejowe, autobusowe i żeglugowe oferujące osobom uciekającym z Ukrainy bezpłatne lub zniżkowe bilety.

Organizacją ds. Migracji nad opracowaniem instrumentu wspierającego kraje Partnerstwa Wschodniego takie jak Mołdawia w repatriacji obywateli państw trzecich uciekających przed wojną.

8. SZYBKIE, ELASTYCZNE METODY FINANSOWANIA DZIAŁAŃ SOLIDARNOŚCIOWYCH

Komisja podjęła natychmiastowe działania, aby pomóc w zorganizowaniu wsparcia finansowego na rzecz państw członkowskich przyjmujących osoby uciekające przed wojną w Ukrainie. Działania te opierają się na bardzo wielu różnych rodzajach pomocy już dostępnej w ramach Unijnego Mechanizmu Ochrony Ludności, polityki spójności oraz funduszy w obszarze spraw wewnętrznych. Obejmują one inwestycje w infrastrukturę, sprzęt, usługi w obszarze edukacji, zatrudnienie, mieszkalnictwo, zdrowie, opiekę społeczną i opiekę nad dziećmi. Kolejnym źródłem szybkiej pomocy jest Europejski Fundusz Pomocy Najbardziej Potrzebującym.

Wniosek dotyczący **działania w ramach polityki spójności na rzecz uchodźców w Europie (CARE)**²⁷, który ma zostać przyjęty w najbliższych dniach przez **Parlament Europejski i Radę**, ułatwi elastyczne wykorzystanie środków finansowych nadal dostępnych w ramach programów na lata 2014–2020. Umożliwi on w szczególności bardziej elastyczne i zamienne wykorzystanie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego. Wszystkie wydatki związane z osobami uciekającymi przed wojną będą kwalifikowalne retrospektywnie, począwszy od daty rosyjskiej inwazji na Ukrainę 24 lutego 2022 r. Dzięki temu będzie możliwe natychmiastowe uruchomienie środków finansowych bez konieczności czekania na wprowadzenie zmian w programach. Nadzwyczajna stu procentowa stopa współfinansowania stosowana w odpowiedzi na pandemię zostanie przedłużona o rok, dzięki czemu zmniejszy się obciążenie budżetów krajowych, regionalnych i lokalnych i uwolnione zostaną dodatkowe środki finansowe na pokrycie potrzeb operacyjnych. Dzięki zapewnieniu tego typu elastyczności wsparcie powinno otrzymać również wiele organizacji pozarządowych, które obecnie odgrywają niezwykle istotną rolę, jeżeli chodzi o przyjmowanie osób nowo przybyłych do państwa członkowskiego i zapewniania tym osobom dostępu do niezbędnych podstawowych usług.

Zmiany **funduszy w obszarze spraw wewnętrznych** spowodują odblokowanie dostępu do niewykorzystanych wcześniej zasobów przeznaczonych na określony cel w ramach Funduszu Azylu, Migracji i Integracji na lata 2014–2020, co zapewni państwom członkowskim elastyczność w zakresie wykorzystania tych zasobów na sprostanie nowym potrzebom²⁸.

Ponadto można wykorzystać finansowanie dostępne w ramach **REACT-EU**, w szczególności środki z transzy na rok 2022 w kwocie do 10 mld EUR, jeżeli jest to zgodne z celem zapewnienia odbudowy po pandemii. Aby wesprzeć państwa członkowskie, a zwłaszcza te znajdujące się najbliżej granicy UE z Ukrainą, udostępnione zostaną dodatkowe płatności zaliczkowe w wysokości **3,4 mld EUR** w ramach REACT-EU w celu przyspieszenia dostępu do funduszy.

Znaczne środki finansowe są również dostępne w ramach finansowych na lata 2021–2027 zarówno z funduszy w obszarze spraw wewnętrznych, jak i funduszy polityki spójności.

²⁷ COM(2022) 109 z 8.3.2022.

²⁸ COM(2022) 112 z 8.3.2022.

Państwa członkowskie już teraz mogą rozpocząć realizację kwalifikujących się projektów, ponieważ wydatki kwalifikują się do zwrotu od 1 stycznia 2021 r.

Dzięki zapewnieniu większej elastyczności w zakresie wykorzystania środków finansowych dostępnych w ramach poprzedniego i obecnego okresu budżetowego państwa członkowskie mogą skorzystać z wielu różnych możliwości w zakresie finansowania, aby móc udzielać pomocy osobom uciekającym przed wojną w Ukrainie. Wzywa się państwa członkowskie i regiony do wykorzystania tych możliwości w celu przyspieszenia programowania wszystkich funduszy i uwzględnienia środków na rzecz wsparcia osób uciekających przed wojną w Ukrainie.

Aby wesprzeć państwa członkowskie i regiony w tych działaniach, rozpoczęto prace nad utworzeniem **punktu kompleksowej obsługi** skupiającego wszystkich właściwych ekspertów Komisji, których zadaniem będzie prowadzenie działań informacyjnych skierowanych do wszystkich odpowiednich partnerów w państwach członkowskich w celu zapewnienia kompleksowych wytycznych i indywidualnego wsparcia w zakresie optymalizacji wykorzystania finansowania unijnego. Punkt zapewni wiedzę fachową, która pozwoli w czasie rzeczywistym udzielać odpowiedzi na konkretne pytania państw członkowskich. Ponadto do państw członkowskich wysyłane są zespoły terenowe, które mają udzielać wskazówek i wsparcia na miejscu.

Instrument Wsparcia Technicznego obejmuje dostosowane do potrzeb wsparcie przeznaczone na pomoc państwom członkowskim w budowaniu zdolności instytucjonalnych, które to wsparcie można również wykorzystywać w celu udzielenia pomocy państwom członkowskim w działaniach podejmowanych w związku z tymi nowymi okolicznościami. Komisja opublikowała specjalne zaproszenie do składania wniosków²⁹ w odpowiedzi na pojawiające się w państwach członkowskich potrzeby w kontekście wojny. Ponadto w ramach objętej Instrumentem Wsparcia Technicznego inicjatywy przewodniej dotyczącej integracji migrantów państwa członkowskie będą mogły ubiegać się o wsparcie techniczne na potrzeby zapewnienia szybkiego dostępu do podstawowych usług, takich jak mieszkalnictwo, edukacja, zatrudnienie i wykorzystanie środków finansowych UE. Działania prowadzone w ramach realizowanych obecnie projektów w obszarze integracji migrantów i gwarancji dla dzieci można szybko dostosować do nowych potrzeb związanych z wojną w Ukrainie. Siedem państw członkowskich już opracowuje plany udoskonalenia wsparcia dla migrantów, w tym w zakresie uznawania umiejętności i zatrudnienia, które to plany można dostosowywać do nowych potrzeb. Ponadto państwa członkowskie mogą ubiegać się o wprowadzenie środków szczególnych na potrzeby szybkiego uruchomienia wsparcia technicznego.

9. WNIOSEK

Przyjęcie milionów osób w wyniku ataku Rosji na Ukrainę już wymaga i nadal będzie wymagać od UE bezprecedensowej reakcji pod względem solidarności, koordynacji i wzajemnego wsparcia. W niniejszym komunikacie wskazano, w jaki sposób Komisja wykorzystuje każde dostępne narzędzie – w zakresie koordynacji, organizacji i finansowania – aby wesprzeć prace prowadzone obecnie w państwach członkowskich.

Komisja jest w stałym kontakcie z państwami członkowskimi i zainteresowanymi stronami, takimi jak środowisko biznesu, organizacje pozarządowe i podmioty społeczeństwa

²⁹ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/pl/ip_22_1867

obywatelskiego. Państwa członkowskie potrzebują szybkich odpowiedzi dotyczących sposobu reagowania na nowe wyzwania oraz nowych obowiązków wynikających z dyrektywy w sprawie tymczasowej ochrony.

UE i państwa członkowskie mają do dyspozycji zasoby, informacje i wiedzę fachową, które pozwolą im doskonale poradzić sobie z czekającymi je wyzwaniami. Dysponujemy sieciami i procesami niezbędnymi do realizacji celów i jesteśmy zdeterminowani, by je osiągnąć. Wszystkie te elementy należy teraz połączyć, aby zapewnić skoordynowane działania, które pozwolą udzielić niezbędnego wsparcia poszczególnym państwom członkowskim. Razem UE przekazuje dobrą wolę Europejczyków w konkretną praktyczną pomoc dla milionów osób, które w wyniku rosyjskiej agresji są zmuszone opuścić swoje domy.

Chociaż w tej chwili nacisk kładzie się na zaspokojenie potrzeb najpilniejszych i potrzeb średnioterminowych, obecna sytuacja potwierdza również konieczność wprowadzenia kompleksowego systemu zarządzania migracją i azylem.

Komisja zwraca się do wszystkich instytucji o szybkie rozpatrzenie niniejszego komunikatu, a zbliżające się posiedzenie Rady ds. Wymiaru Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych zaplanowane na 28 marca 2022 r. będzie okazją dla ministrów spraw wewnętrznych do podjęcia odpowiednich działań w tym zakresie.